

Le Nozze – Tom Goossens/DESCHONECOMPAGNIE & Muziektheater Transparant

RECENSIE 14.08.2019
Leestijd 4 — 7
minuten

Het fijne aan het werk van regisseur Tom Goossens is dat hij, binnen het operagenre dat hem al van bij het begin van zijn parcours fascineert, telkens op zoek gaat naar nieuwe accenten. Zo is *Le nozze*, het sluitstuk van zijn Mozart-trilogie, toch weer anders dan voorgangers *Don Juan* (2017) en *Così* (2018). De frisse accenten vloeien vooral voort uit het feit dat hij met zijn DESCHONECOMPAGNIE iedere keer opnieuw op zoek gaat naar de juiste mensen in de juiste rollen.

#157
15.05.2019—14.09.2019

Evelyne Coussens
Evelyne Coussens is freelance cultuurjournalist voor *De Morgen* en verschillende cultuurmedia, waaronder *Ons Erfdeel*, *rekto:verso* en *Staaikaart*. Ze is lid van de grote redactie van *Etcetera*.

Don Juan, Goossens' masterproef aan het Gentse KASK, was een eerste serieuze verkenning van de manier waarop het operagenre kan worden ontmanteld en in één klap ook ontdaan van zijn nog steeds wat moeilijke, elitaire uitstraling. Drie (jonge) spelers, één sopraan en één pianist trokken libretto en partituur uiteen tot de meest betekenisvolle brokken en zetten die vervolgens met de nodige knipogen weer ineen.

Wereldschokkend is zo'n procedé niet: het is het equivalent van wat Maatschappij Discordia en Compagnie Marius al decennia lang doen met het repertoiretheater, maar dan toegepast op de opera. (Muziektheater WALPURGIS heeft er overigens met zijn librettolezingen een mooie traditie in.) Goossens librettobewerking (grotendeels in het Nederlands) was echter uitzonderlijk geestig en de frisse mix tussen de emotie van het zingen en de reflectie van het denkende spelen maakte van *Don Juan* een hit.

Met *Così* werd het pad verder geëlaboreerd, dit keer met een groter aandeel voor de muzikale dramaturgie. Alleen al de cast bewees dat: twee spelers, twee zangers, een pianist en een violist bezetten het podium, met vooral Clara Cleymans als opvallende verschijning en een glansrol voor pianist Wouter Deltour – waardoor het zwaartepunt van *Così* beslist bij de partituur kwam te liggen.

Opera tegen de haren instrijken

En dan is er nu *Le nozze*, waarmee Goossens opnieuw een kwartslag maakt richting het theater, want het aandeel aan muziek is vrij drastisch ingeperkt. Rasacteurs als Ineke Nijssen en Hendrik Van Doorn eisen de hoofdrollen op. De uitdaging leek bij *Le nozze* niet om de mechaniek van de opera bloot te leggen, maar om van opera theater te maken. De cruciale vraag is natuurlijk: waarom zou je dat doen? Wat kom je als regisseur te weten door de operageschiedenis tegen de haren in te strijken?

"Speelt ge mee?" vraagt Nijssen aan Van Doorn, en het spel dat ze voor ogen heeft bestaat uit vele lagen, zowel bij Mozart als bij Goossens. In *Le nozze* draait het om het liefdesspel, gevangen in een kluwen van reële en gefakte bedriegerij, onwillekeurige persoonsverwisselingen en onvoorziene omstandigheden. Figaro en

Susanna, van lagere afkomst maar puur in hun liefde, willen trouwen. De wereld van hun meesters, de graaf en gravin, staat bol van de eenzaamheid en jaloezie. Het spel van de liefde is bij Mozart zo ook een omkering van de klassenverhoudingen.

Nijssen en Van Doorn vertolken de vier rollen, zoals ook in Da Pontes libretto de personages zich voortdurend vermommen als elkaar. Nieuwkomer in de stal van DESCHONECOMPAGNIE is de geweldige Jef Hellemans, die als de geile Cherubino de ontvlammende emoties nog oppoekt en schittert in zijn knapenrol – nogmaals: het talent van Goossens om de juiste mensen te kiezen valt niet licht in te schatten. In een minimale, efficiënte decorsetting ontrolt zich Mozarts *opera buffa*. Sopraan Annelies van Gramberen, saxofonist Jolien Van De Sande en pianist Wouter Deltour helpen als buitenstaanders het spel op de wagon.

Nalatenschap van Eric De Volder

Nijssen en Van Doorn kleuren spel en zeggings op een geheel eigen manier en het duurt even voor we, toch enigszins met een brok in de keel, beseffen waar hun bijzondere idioom zijn oorsprong heeft. Kent u theatermaker Eric De Volder nog? Hij wordt te vaak vergeten in het rijtje namen van de postdramatische theatermakers. De Gentse regisseur en beeldend kunstenaar, die in 2010 overleed, stelde in zijn werk het groteske centraal. Tot de vaste bezetting van zijn Toneelgroep Ceremonia behoorden Ineke Nijssen en Hendrik Van Doorn. (En, onmisbaar achter de schermen: lichtman Geert Vanoorlé, die ook in *Le nozze* licht en scenografie verzorgt.)

Het is ontroerend om te zien hoe Nijssen en Van Doorn het werk van een jonge maker als Tom Goossens kruiden met de nalatenschap van De Volder, die uiteraard ook hun eigen nalatenschap is. Voor een aantal randpersonages kruipen ze bijvoorbeeld in grote poppen, reuzen bijna, zoals De Volder die graag ensceeneerde. Ook hun taalgebruik is devolderiaans, met de soms wat te kluchtig uitgespeelde volkse inzet vol Frans-Gentse uitdrukkingen. Los van de originele kracht van Goossens libretto, dat opnieuw een pareltje is van parlando en *zingzegging*, hebben hier twee generaties en twee theaterstijlen elkaar gevonden – het zou als een voorbeeld kunnen gelden, nu de theatergeneraties elkaar nog het liefst bekampen.

Unique selling point

Maar na afloop knaagt de vraag: waarom deze kwartslag richting 'puur' theater? Goossens keert met *Le nozze* in zekere zin de geschiedenis om: de komedie van Pierre Beaumarchais, die door Mozart en Lorenzo da Ponte zo ingenieus werd verwerkt tot opera, keert hier terug naar zijn blijspelvorm – met de postmoderne insteek van anno 2019, uiteraard. Maar wat levert dit op aan inzichten over de verhouding tussen het lyrische en het epische, toch onderwerp van Goossens zoektocht? Door het operarepertoire te herleiden tot toneel komt Goossens in het spoor van wat andere gezelschappen al voor hem deden en verliest hij, o gruwelijk marketingwoord, zijn *unique selling point*.

Niet dat het afdoet aan het plezier en de ontroering waarin *Le nozze* voorziet. En de wegen van theatermakers zijn al bij al ondoorgrondelijk: misschien schuilt het antwoord op mijn vraag in Goossens' volgende creaties. *To be continued*, dus.